

قرن بیستم

قرن دلهره، قرن اضطراب، قرن انقلاب

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

در شماره نخست شرح دادیم که قرن بیستم یکی از دوره‌های شکفت‌انگیز تاریخ بشر است. در قرن بیستم حوادثی روی داده که نظیر آن در هیچ یک از قرن‌های شناخته شده تاریخ تمدن و فرهنگ بشری اتفاق نیفتاده است. در آن شماره بیشتر به پیش‌گفتار و مقدمه‌ی مجموعه‌ی تاریخ قرن بیستم پرداخته شد و در ادامه

پیش‌گفتار

تاریخی که هم اینک پیش روی شما است، بر اساس اصول علمی روزنامه‌نگاری و به شکل روزنگار (Chronicle) حوادث جهان را بیان می‌کند.

کلامش را برای خوش آمدن یک گروه و یا جمعیت به خصوصی به اسارت نمی‌کشد. در تاریخ حماسه همیشه رنگی از وطن‌پرستی و عشق به سرزمین حماسه سرا به چشم می‌خورد و تاریخ حماسی هر

پیش‌ترها نیز اشاره کرده بودیم که تاریخ را بر ۲ گونه می‌انگاریم:

۱- تاریخ اساطیری و حماسی = تاریخی که از اسطوره می‌گوید، افسانه‌های ذهنی و تخیلی را از لابه‌لای سینه‌های هزاران ساله‌ی مردم یک سرزمین بیرون می‌کشد، افسانه‌های مانده در توبه‌توی تاریخ کهن را نظم می‌بخشد، در نوع پیشرفته‌ی آن رنگی از

حقیقت زندگی به خود می‌گیرد، در راستای تاریخ از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود، در متن و بطن جوامع انسانی جای گرفته و هماهنگ و همسو با فرهنگ و سنت‌های دیرپای یک سرزمین پیش می‌تازد.

بهترین نمونه‌های تاریخ اساطیری شناخته شده و قابل بحث در جهان دو اثر بسیار مهم از دو شاعر بزرگ و نامدار جهان، حکیم ابوالقاسم فردوسی از ایران و هومر از یونان هستند. حماسه‌ی جهانگیر «شاهنامه» اثر «حکیم فردوسی» در مقایسه با حماسه‌ی مشهور «ایلیاد و اودیسه» اثر «هومر» از شایستگی بیش‌تری برخوردار است و اگر چه از

خاصیت و ویژگی حوادث، که لازمه‌ی تاریخ اسطوره است برخوردار می‌باشد؛ در مقابله با حماسه‌ی «ایلیاد و اودیسه» به حقیقت زندگی نزدیک‌تر است.

در تاریخ حماسی، حماسه‌سرا از هیچ قدرت و یا حاکمیتی دستمزد و یا پاداش دریافت نمی‌کند و به همین دلیل چون جیره‌خوار کسی نیست،

سرزمین، تاریخ ملی آن سرزمین نیز محسوب می‌شود.

۲- تاریخ فرمایشی و حکومتی

= تاریخی که به خواست و میل اربابان حاکم و حاکمیت‌های مسلط از کاهن، کوه می‌سازد و جنگ، خونریزی، ظلم و ستم، تجاوز به حقوق و حریم دیگران و فرمان‌روایی سلططانه را، عدالت اجتماعی، تأمین امنیت و رفاه عمومی، دفاع از مقدسات و پیشرفت علم و دانش می‌نامد. یا به حيله، تزویر و نیرنگ و با کمک چاپلوسان، و یا با بهره گرفتن از بوق‌های تبلیغاتی حقایق تاریخی را وارونه جلوه می‌دهد. ساختارهای هزاران

ساله‌ی تاریخی پیش از خود را انکار کرده و تاریخی ساختگی و تحریف شده تحویل جامعه می‌دهد.

۳- تاریخ علمی و حقیقی = تاریخی که از واقعیت‌های

موجود در یک محدوده تاریخی و مشخص سخن می‌گوید مورد پسند

صفحه ۳۳

سپاس نامه

در آغاز، سپاس بی‌کران بر خداوندگاری که به ما توان داد تا پس از سال‌های دور و دراز عمر سرانجام به مرز کشور اندیشمندان فرزانه و دانش‌پژوهان فرهیخته گام گذاریم

به علت حجم بسیار زیاد رویدادهای قرن بیستم، هر پنج سال از این قرن، حداقل دو جلد و هر ده سال چهار جلد کتاب در قطع ۲۰×۲۲ آماده چاپ خواهد بود.

و در ادامه‌ی راه در سر داریم تا اگر رخصتی باشد به پای بوسی پاکان روزگار درافتیم و از آنان بی‌آموزیم چگونه اندیشیدن را و چگونه زیستن را ...!

و در پایان سپاسی به گستره سفره هستی، تقدیم آن بزرگوارانی که بدون کوچک‌ترین تنگ نظری و با نهایت بزرگ‌منشی و بردباری تمام آن چه را که در اختیار داشتند برای تهیه‌ی این مجموعه در دسترس ما قرار دادند.

در همین جا از تمام این اندیشمندان بزرگ‌منش پوزش می‌طلبیم که نمی‌توانیم نام تمامی آن‌ها را در این مجموعه بیاوریم. اگر چنین باشد صفحه‌های فراوانی باید صرف این کار شود که نه شایسته‌ی آن عزیزان است و نه در خور نام آن‌ها و نه مناسب خدمت بزرگی که انجام داده‌اند. پس به این مقدار بسنده می‌کنیم که یادی از آن‌ها کرده باشیم:

۱- دوستان عزیز و ارجمند شیرازی که مجموعه‌های شخصی و تاریخی خود را در اختیارمان گذاشتند.

۲- دانشمندان و دانش‌پژوهان گران‌قدر گیلانی که اطلاعات و اسناد و

این تاریخ بزرگ از روز دوشنبه یکم ژانویه ۱۹۰۰ میلادی و ۲۹ شعبان ۱۳۱۷ قمری و ۱۱ دی ۱۳۷۸ خورشیدی آغاز و به روز جمعه ۳۱ دسامبر ۱۹۹۹ و ۲۲ رمضان سال ۱۴۲۰ قمری و ۱۰ دی ۱۳۷۸ خورشیدی ختم می‌شود.

مدارک ارزشمندی در زمینه‌ی جنبش جنگلی‌ها و نهضت‌های آزادی‌خواهی مردمی سال‌های بحرانی دهه‌ی اول انقلاب مشروطیت در اختیارمان گذاشتند.

۳- از بزرگان اندیشمند

آذری (تبریزی و ...) که مدارک معتبر نهضت‌های مردمی و جنبش‌های

حکومت‌ها و حاکمیت‌های بیداد، زور و سلطه نیست. این تاریخ معمولاً به دوراز چشم مأموران معذور حکومتی و بنگاه‌های تفتیش عقاید حاکمیت‌ها، به دست افرادی بی‌طرف بر قلم می‌نشیند و از نسلی به نسل دیگر می‌رسد و سرانجام چون چشمه‌ی زلالی سر از خاک برمی‌آورد و حقایق را آن گونه که بوده‌اند بازگو می‌کند.

در مجموعه‌ای که پیش روی شما است، با تاریخ حماسی و تاریخ فرمایشی کاری نداریم. تاریخ موردنظر ما در این مجموعه، تاریخ علمی و حقیقی است که بهترین نوع و نمونه‌ی واقعی آن وقایع‌نگاری،

گزارش‌نویسی و ثبت حوادث و رویدادهای طبیعی انسانی و اجتماعی است. روزنامه‌نگاری چنان چه تحت تأثیر زرق و برق منابع مالی و یا قدرت هیأت‌های حاکم و مسلط قرار نگیرد، یکی از بهترین و شیواترین رشته‌های تاریخ علمی و حقیقی است.

در تهیه و تدوین این مجموعه‌ی بزرگ آن چه که باعث تشویق و دل‌گرمی ما بود تا دست به چنین کار بزرگی بزنیم و برای دسترسی به منابع، مآخذ، اسناد و مدارک مورد نیاز حداقل تا تهیه و آماده‌سازی دو سوم از کل این مجموعه حدود دو دهه وقت صرف کنیم؛ از یک سو تشویق بزرگان علم و اندیشه و دانش بود و از سوی دیگر کمیود چنین مجموعه‌هایی در مراکز علمی، فرهنگی، دانشگاهی و کتاب‌خانه‌های

کشورمان ...!

سال‌ها رنج سفرهای دور و دراز و تلاش و کوشش شبانه‌روزی

صرف تهیه‌ی این مجموعه‌ی عظیم شده است تا چکیده‌ای از رویدادهای مهم و سرنوشت ساز صد سال اخیر که قرن بیستم را تشکیل می‌دهد جمع‌آوری و تدوین شود. باشد که حضور این مجموعه در تمام کتاب‌خانه‌ها، دانشگاه‌ها، مراکز علمی و فرهنگی، دبیرستان‌ها و حتی تکتک خانه‌ها پاسخی شایسته به تلاش بی‌وقفه و چندین ساله‌ی نگارنده و تهیه‌کننده این مجموعه به حساب آید و تشویقی باشد برای دیگران که رویدادها و حوادث تاریخی را ثبت و در تدوین و چاپ آن از هیچ تلاشی کوتاهی نکنند.

تاریخ قرن بیستم مجموعه‌ی عظیمی است متشکل از حداقل ۴۰ جلد کتاب مستقل به قطع رحلی.

«انتشارات شاهنامه»

آزادی‌خواهی و انقلاب مشروطه را در اختیارمان قرار دادند.

۴- از دانشجویان و استادان بزرگوار دانشکده علوم ارتباطات (رشته روزنامه‌نگاری) در سال ۱۳۵۸ که راهنمایی‌های آنان راهگشای بسیاری از مشکلات بعدی ما شد.

۵- از مسئولین و کارکنان محترم کتابخانه‌ی دانشگاه تهران و دانشکده ادبیات.

۶- از کلیه‌ی عزیزان در کتابخانه‌ی ملی ایران.

۷- از دوستان اندیشمندان در کتابخانه‌ی وزارت فرهنگ و ارشاد

اسلامی به ویژه سرکارخانم هاشمی و جناب آقای پناهی.

۸- از کارکنان محترم موزه‌های مختلف ایران به خصوص از آقای سید محمود افتخاری مدیر موزه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

۹- از کارکنان محترم کتابخانه‌های مجلس شورای اسلامی و وزارت امور خارجه.

۱۰- از زنده یاد، شادروان، استاد مسلم فرش ایران رسام عرب‌زاده و استاد گران‌قدر مهندس محمود ماهرالنقش استاد مسلم گره‌کشی و خط بنائی و عالی جناب استاد بزرگوار دکتر امیر حسین آریان‌پور و بسیاری از هنرمندان خط، نقاشی مینیاتور، معماری، ادبیات، جامعه‌شناسی، تاریخ سیاسی و....

برای این که خوانندگان تاریخ قرن بیستم خود را داخل رویدادها ببینند، در سراسر کتاب سعی شده است در کاربری زبان دستوری (آیین نگارش) از فعل زمان حال استفاده بشود.

۱۱- از کارکنان محترم مرکز آمار ایران.

۱۲- از کارکنان، مسئولان، دست‌اندرکاران، دانش‌پژوهان و عزیزانی که در بخش‌های مختلف مراکز علمی و کتابخانه‌های دانشگاه آمریکایی بیروت، دارالکتب قاهره، موزه قاهره، دانشگاه الازهر، کتابخانه‌ی ملی پاریس، کتابخانه‌ی برلین، موزه بزرگ برلین، مراکز علمی و کتابخانه‌های معتبر دانشگاه‌ها و کالج‌های استکهلم، سوئیس، ژنو، مونیخ، کلن، فرانکفورت، بن، لندن، آکسفورد، وین، مادرید، رم،

بلغراد، زاگرب، صوفیه، آنکارا، قونیه، کتابخانه‌ی ملی بریتانیا، کالج روزنامه‌نگاران لندن و ... در سال‌های دور و نزدیک به ما یاری داده‌اند تا از گنجینه‌های علمی آن‌ها استفاده کنیم، و همچنین از همکاری‌های علمی و فرهنگی صمیمانه‌ی خانم

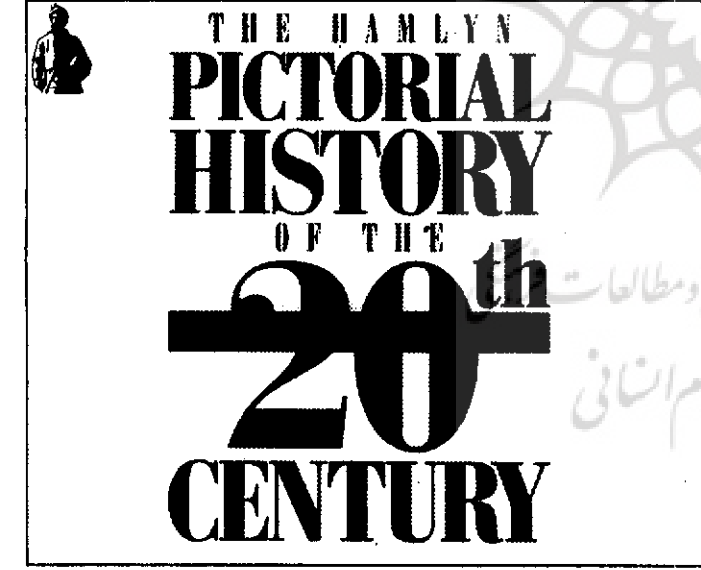
ثریا کرمی مدیر مرکز آموزش پیش از دبستان نیما که سهم بزرگی در بارورکردن اندیشه‌های کودکان این مرز و بوم در بیست

سال خدمت بی‌وقفه‌شان داشته‌اند و دوستان اندیشمندان و علاقه‌مندان به تاریخ معاصر ایران و جهان، که یافته‌های ایشان به ما یاری داده تا بر آن چه که بررسی نموده‌ایم، بازنگری کرده و راه کوتاه‌تری را انتخاب کنیم و در عین حال از تمام دانش‌پژوهانی که نام آن‌ها از قلم افتاده است در هر جایی که هستند، دگرپاره سپاس‌گزاری می‌کنیم و از همه‌ی آن‌ها پوزش می‌طلبیم.

۱۳- و سرانجام چگونه می‌توانیم از تهیه‌کنندگان هزاران سند و مدرک، نویسندگان صدها کتاب، گزارش‌گران صدها نشریه و

روزنامه که در موارد بسیاری حتی نام آن‌ها را نیز نمی‌دانیم، سپاس‌گزاری کنیم؟ تنها کلام ما برای این گروه عظیم دانش‌پژوهان

تاریخ بر سه گونه است: ۱- تاریخ اساطیری ۲- تاریخ حکومتی ۳- تاریخ حقیقی

بشری اگر رفته‌اند و در بین ما نیستند آرزوی نیک نامی جاودانی و اگر زنده‌اند و در بین این خانواده بشری هستند، آرزوی سلامتی و پیروزی است. نه توان آن را داریم که نام تک تک آنان را در این

مجموعه بیاوریم و نه آنان انتظار دارند که چنین باشد. پس تمام آن چیزی را که ما می‌توانیم تقدیم این عزیزان اندیشمندان

بکنیم سپاس بی‌کران است و بس.

۱۴- آن چه که بیان آن الزامی و حتمی می‌نماید قدرشناسی از

کدام روزنامه‌نگار است که نداند، خبر مقدس است و نباید آن را به میل و سلیقه‌ی شخصی تغییر داد.

« آیه‌های هستی »

گام‌های بلند باد را،

در سایه‌ی شبانه‌ی سکوت!

دستانِ بخشنده باوان را،

در خلوت کویر!

لب‌خندِ شقایق را،

به هنگام نوازشِ ساقه‌ی گندم!

مهربانیِ نسیم را،

در خوابِ سبزِ گیاه!

ای همه هستی زیبا،

همه را می‌بینم.

رقصِ برف را،

در موسیقیِ کرلاک!

نیازِ گلِ آفتاب‌گردان را،

در کسوفِ نور!

شتابِ برگ را،

در سقوط از درخت!

فریادِ طوفان را،

در آرامشِ دریا!

ای همه هستی زیبا،

همه را می‌شنوم.

پروازِ پروانه را،

به انتقام انفجارِ کارخانه‌ی ابریشم‌بافی شاهی!

مهاجرتِ قاصدک را،

از سرزمینِ عشق!

ترکشِ نور را،

در شکارِ غبار از سوراخِ بازارچه‌ی امین‌السلطان!

خودکشیِ آبشار را،

در یادِ پیوستن به دریا!

ای همه هستی زیبا،

همه را می‌خوانم.

سقوطِ ماه را،

در حوضچه‌ی حیاطِ مادر بزرگ!

جنگِ قورباغه‌ها را،

در تسخیرِ ماه!

نگاهِ قابِ عکس را،

به یادِ ناکامیِ عشق!

تصویرِ خاطره را،

به یادِ یک نگاه!

ای همه هستی زیبا،

همه را می‌دانم!

همه را می‌خوانم!

همه را می‌شنوم!

همه را می‌بینم!

لاهیجان - شیطان کوه - ۱۳۷۲

با یادی از شعر «آخرین جرعه‌ی این جام» از فریدون مشیری

«کیهان»

خبرنگاران، گزارشگران، روزنامه‌نگاران، عکاسان، مفسران و تحلیل‌گران دو قاره بزرگ اروپا و آمریکا است که منابع اصلی دو کتاب:

1- THE BOOK OF THE CENTURY, CHRONICLE, OF THE 20th CENTURY

2- THE HAMLYN, PICTORIAL HISTORY, OF THE 20th CENTURY

را گردآورده‌اند، به ویژه

تهیه‌کنندگان این کتاب‌ها

در لندن، پاریس،

بروکسل و نیویورک.

خبر سالم خبری است که در آن هیچ‌گونه دخل و تصرفی نشده باشد.

پژوهش‌گر، مترجم و نویسنده متن فارسی کتابی که مراحل چاپ را می‌گذرانند به راستی اعتراف می‌کند که پس از بررسی و استفاده صدها و هزاران سند، متن، گزارش، مدرک، روزنامه و نوشته‌های دیگر، از کتاب‌های یاد شده نیز به عنوان یکی از منابع اصلی استفاده کرده است.

و اما در پایان این بخش لازم می‌دانیم تا حقیقتی را با شما در میان گذاریم. در پیدا کردن، تهیه، جمع‌بندی، تدوین و تاریخ‌نگاری، طبقه‌بندی و آماده کردن اسناد و مدارک اولیه، ترجمه و تطبیق متون مختلف از زبان انگلیسی به فارسی، در تبدیل روز، ماه و سال میلادی به خورشیدی و بر عکس، روز، هفته، ماه و سال میلادی با سال قمری و تبدیل سال‌های قمری و خورشیدی به یکدیگر، در شکل دادن کل اسناد و مدارک به دست آمده برای تنظیم تاریخی، جست‌وجوی کتابخانه به کتابخانه، روزنامه به روزنامه، سند به سند و در جایی حتی خانه به خانه‌ی عزیزانی که اسناد و مدارک معتبری داشته و آن را در اختیار ما گذاشته‌اند، تنظیم ابتدایی این مجموعه، یادداشت‌برداری، ترتیب و تنظیم دست‌نویس‌ها به صورت پاک‌نویس، ماشین شدن اولیه‌ی دست‌نویس‌ها، تصحیح دستوری با رعایت اصول دستور زبان فارسی، غلط‌گیری از کلمات و نوشته‌ها، حروف‌چینی و مراحل پیچیده اداری و غیراداری چاپ و ... تا جایی که در توانمان بوده

سی. پی. اسکات سردیر منچستر گاردین (روزنامه‌ی گاردین) می‌گوید: «خبر مقدس است، اما تفسیر آن آزاد می‌باشد».

است، کوتاهی نکرده‌ایم.

و سرانجام ناچاریم اقرار

کنیم که ناشر و مؤلف این

مجموعه‌ی بزرگ با توجه به

دقت و وسواس بیمارگونه‌ای

که در تحقیق و تحلیل منابع و تهیه‌ی متون و اسناد علمی و انتقال آن‌ها از زبانی به زبان فارسی دارد، به راستی عمری را به تنهایی و بدون کمک گرفتن از کسی و یا کسانی دیگر، صرف تهیه، تدوین، تألیف و چاپ این اثر ماندگار کرده و بسیار امیدوار است که مورد قبول دانش‌پژوهان، اندیشمندان و صاحبان فکر و اندیشه و قلم و تحقیق قرار گیرد. به ناچار به این نکته نیز باید اشاره شود که گردآوری و بررسی و تحقیق در زمینه‌ی مطالب کتاب حاضر از شهریورماه سال ۱۳۵۲ خورشیدی آغاز شده و همچنان تا پایان یافتن نوشته‌ها و چاپ آخرین جلد و تقدیم آن به علاقه‌مندان تاریخ معاصر جهان، ادامه خواهد یافت.

« ادامه دارد »

« ناشر - انتشارات شاهنامه »